

ISIDOR MARÍ, PROFESSOR DE FILOLOGIA CATALANA

Text: MIQUEL PAYERAS / Fotos: MARC VILA

"L'actitud del PP és una vergonya"

Isidor Marí (Eivissa, 1949), professor de la UOC i ex-sots-director de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, analitza l'actualitat política lingüística i recorda el seu pas per la política balear, ara fa vint anys.

D'aquí a poques setmanes la premsa, ràdio i televisió s'omplirà de records que rememoraran les eleccions del 15 de juny del 77.

En aquella primera cita democràtica un jove candidat va acceptar de representar l'esquerra i l'autonomisme a les Pitiüses. Era Isidor Marí, un professor de català de la Universitat de les Illes Balears (aleshores encara no tenia aquest nom) que encapçalà el "Bloc Autonomista". Tot i ser derrotada, aquella esperança unitària del progressisme nacionalista que volia trencar l'hegemonia conservadora a les Pitiüses va mantenir-se, adormida, fins les passades eleccions, quan la candidatura Eivissa i Formentera al Senat, encapçalada per Pilar Costa, aconseguia, vint anys després, el desitjat objectiu.

Isidor Marí va deixar la carrera docent a Palma per anar a Barcelona, on es va fer càrrec de la sots-direcció de Política Lingüística fins l'any passat. Ara, novament des de la universitat (la Universitat Oberta de Catalunya), analitza el seu pas per l'experiència política i molts dels esdeveniments lingüístics que s'han produït en les darreres setmanes.

—Comencem quasi pel final. Què li sembla la victòria, en les passades eleccions generals, de Pilar Costa a Eivissa i Formentera?

—Magnífica. Aquest és un camí molt positiu. Demuestra que existeix una alternativa real a la dreta. És la manera de demostrar als ciutadans que hi ha maneres diferents de fer política que no són les que sempre s'han produït. És un referent. Sens dubte és un bon referent.

—Situem-nos a principis dels setanta. Vostè era un jove que estudiava a Barcelona i que expressa el seu compromís amb la llengua amb la Nova Cançó.

—Jo havia començat a cantar a Eivissa, l'any 1965, amb Joan Moreno. Després me'n vaig anar a Salamanca a estudiar. Allà vaig entrar en contacte amb el món de l'oposició política estudiantil. D'allà vaig passar a Barcelona el 1968 i va ser llavors que vaig intensificar aquests contactes i les relacions amb la música. Aquell mateix any vaig editar el primer disc.

—I després forma Uc.

—Va ser una mica de carambola. En Victori Planells —que també estudiava a Barcelona— i jo, cap el 1970 o 1971, vàrem començar a fer algunes cançons junts. Als estius ens trobàvem, a Eivissa, amb en Joan Moreno i els tres parlàvem de fer alguna cosa junts. Crec que va ser l'estiu de 1973 quan férem la primera actuació. Prepararem una sèrie de cançons pageses, més que res per veure què passava, i resultà que la resposta va ser tan bona que pensàrem de fer un disc. El titularem Uc i com que el grup no tenia nom, tothom va entendre que el títol era el nom, i mira, pensàrem que ja ens anava bé.

—Mentre és a Barcelona entra en contacte amb el món de l'oposició cultural al franquisme, però va militar en cap grup?

—No, militar no. En aquell moment el partit que més es movia per Barcelona era el PSUC. En Victori sí que hi era, però jo no. Per la meua manera de fer pens que no som un home de partit, tot i que sí que simpatitzo amb alguns partits, però m'estim més la

"PSOE, PCE i el centre dreta que després fou la UCD no veien amb gaire interès, més aviat amb moltes reticències, una articulació futura dels Països Catalans. Apostaren per la via balearista."

col·laboració des de fora, perquè això sí: estic convençut de la necessitat del compromís polític. S'ha de participar en política, jo som una persona interessada per la política, però això no vol dir necessàriament entrar en un partit. M'estimo més col·laborar des de fora, al costat seu si vols.

—*Després de Barcelona torna cap a les Illes, però a Palma.*

—Sí, vaig acabar la carrera l'any 1972. Em va sortir la possibilitat d'anar a Palma, a la Universitat. Vaig tenir la gran sort que es començaven a posar en marxa els estudis de filologia catalana i com que Francesc de Borja Moll s'havia jubilat m'ho encarregaren a mi.

—*Allà entra en contacte amb el món de l'antifranquisme cultural a Mallorca.*

—Sempre a partir dels temes de llengua i de cultura, i també com a eivissenc, perquè em convidaven a taules rodones, debats sobre temes de reivindicació insular i autonòmica. Així, a poc a poc, em vaig anar incorporant al debat polític d'aleshores.

—*Com analitza ara la reivindicació nacional d'aleshores?*

—Ens hem de situar en l'època. Hi havia posicions molt diverses. Els antecedents que hi poguessin existir dels temps de la República no eren gaire coneguts, no existia pròpiament una tradició amb vigència. La gent vinculada al món cultural érem més sensibles al concepte cultural de nació i, per tant, aspiràvem a aconseguir que les Illes Balears formessin part del conjunt articulat dels Països Catalans i, després, creïem en la necessitat d'articular les relacions interinsulars, perquè patíem una herència de centralisme provincial que calia replantejar.

Però a més de nosaltres, hi havia d'altres sectors. N'hi havia de dretes que reivindicaven els capítols insulars, a l'estil de les Illes Canàries, que en el fons era una estratègia de la dreta per mantenir el seu *statu quo* davant els previsibles canvis. Després hi havia altres plantejaments, no tan centrats en la reivindicació cultural catalana, que anaven més en la línia d'una autonomia política per a Balears, independentment de les relacions amb els altres països. Aquesta era, podríem anomenar-la així, la via balearista.

—*Es refereix a l'esquerra, el PSOE o el PCE?*

—No solament a aquests, sinó també al centre-dreta que després va ser la UCD. Tots aquests sectors no veien amb gaire interès —més aviat amb moltes reticències—, la possibilitat d'una articulació dels Països Catalans. Record que en les primeres eleccions entràrem en contacte amb Josep Benet, de l'Entesa, i amb Tirs Pons, el candidat unitari de l'esquerra a Menorca,

per mirar de fer un front comú per defensar la possibilitat de federar els Països Catalans, però després la Constitució no ho va reflectir.

—*En aquelles eleccions del 1977 el nacionalisme es presenta a les Illes fragmentat. Unió Autonomista de Melià per una banda i Unitat Socialista (PSI-PSP) al Congrés i vostès mateixos a Eivissa-Formentera per una altra. Per què aquella separació?*

—És cert, però cal situar-ho en el moment. De Melià, la gent que el coneixia personalment en tenia una opinió més favorable. Però el fet és que la resta de nacionalistes d'esquerres, el veien amb molta desconfiança perquè havia fet part dels reformistes del règim. Potser per això no va ser possible la unitat. En aquella època hi havia una línia divisòria molt clara: reformistes a una banda i rupturistes a una altra. Potser era injust, mirat ara, però les coses eren així.

—*L'enfrontament de la seva candidatura pel Bloc Autonomista amb Abel Matutes fou segurament la contesa més dura entre esquerres i dretes en aquelles eleccions a Balears.*

—Es va polaritzar molt entre Matutes i jo. Va ser molt dur. Des del primer moment la dreta, incloent-hi el *Diario de Ibiza*, intentaren desqualificar-me dient que era membre del PCE i sempre es referien a mi com el "candidat que té el suport del PCE". Deien pertot arreu que si guanyàvem expropiaríem les terres i que començaríem una mena de revolució col·lectivitzadora. Asseguraven que havien vist el meu carnet del PCE. El grau de tensió era enorme. Tant, que record que em robaren la cartera i tot d'una ho vàrem relacionar amb aquella campanya. Pensàvem que pretenien trobar el meu carnet de militant comunista per provar aquella "acusació". Els mateixos militants del PCE em deien que era una mica ridícul, tot

plegat, perquè pel que es veu en aquella època els carnets del PCE no eren nominals. La nit abans de les eleccions ens pintaren els nostres cartells amb insults. Un grapat dels nostres localitzaren i feren que la policia detingués aquella colla de joves. Els enxamparen in fraganti, però no passà res. Va ser una campanya molt dura.

—*Pensaven guanyar?*

—Al principi no. Únicament volíem deixar testimoni pel futur que hi havia possibilitats de fer una política diferent. Però a mesura que la campanya avançava veïem que sí que podíem guanyar, sobretot pels atacs que rebíem. Després, amb els resultats tan ajustats... home, a ningú li agrada perdre, però va quedar la consciència d'haver fet un bon paper: guanyàrem a Formentera, a la ciutat d'Eivissa. Si Matutes va guanyar va ser principalment per totes les xarxes de contactes que funcionaren en els pobles. Allà va reeixir la

"Una llengua, si no té una regulació del seu funcionament en el mercat i un sistema d'intervenció que pugui preservar un espai cultural no podrà mai arribar a una situació d'equilibri."

propaganda que ens presentava com una cosa demoníaca.

—*Situem-nos en l'actualitat. Després dels anys que ha passat a la direcció de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, com veu la normalització?*

—No és fàcil en poques paraules... Hi va haver un plantejament inicial que va donar molt bons resultats. Les dues primeres legislatures foren d'un progrés evident, amb l'extensió del coneixement i l'ús del català. Però aviat ens trobarem amb una limitació que, per altra banda, ja era present en el catalanisme i que ja s'havia fet palesa en el Congrés de Cultura Catalana...

—*Què és?*

—Doncs, l'excés de confiança, pensàvem que el català es podria recuperar simplement assegurant el caràcter de llengua oficial a l'administració, a l'ensenyament i de llengua d'una ràdio i televisió públiques. Es pensava que així, i amb el progrés gradual a la societat i en el món econòmic, les coses anirien

endavant. Aquest, pens, és el problema de fons. Una llengua, si no té una regulació del seu funcionament en el mercat i un sistema d'intervenció que pugui preservar un espai cultural —l'excepció cultural famosa— no podrà mai arribar a una situació d'equilibri.

—*Quan es constaten aquestes limitacions?*

—Ben bé el 88 o 89 ja n'èrem conscients.

—*El projecte de nova Llei de Normalització Lingüística podria respondre a aquestes necessitats?*

—Sí. L'any 1990 ja hi ha una conferència on es planteja fer aquest salt endavant, i que responia a estudis globals —jurídics, sociolingüístics...— que ens deien com calia actuar, sempre preservant la màxima cohesió social possible.

—*Ha quedat avortat aquell salt endavant?*

—No avortat, però sí alentit. Entre el 92 i el 96 hi ha una forta pressió, aquella campanya anticatalanista tan forta, el fet que el Tribunal Suprem hagués plantejat la qüestió d'inconstitucionalitat sobre aspectes de la Llei de Normalització... Fins a final del 94 vàrem tenir la corda al coll, sobretot tot en temes edu-

—**CiU hauria de fer casus belli del problema de la llengua per enfrontar-se al Partit Popular?**

—**Sí. No tan sols ho hauria de posar CiU com a condició de la col·laboració amb el PP, sinó que aquesta qüestió ja transcendeix això. Són tots els partits els que hi estan d'acord, menys UV i PP. És una vergonya aquesta actitud.**

ca lingüística que el PP ha manifestat en les darreres setmanes?

—Després de la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'ús del nom de català i valencià per referir-se a la llengua, això ja ha passat a ser una qüestió d'estat. Que després de la sentència es produesqui la negació a les Corts valencianes de la unitat lingüística i la posició del Partit Popular en el Congrés sobre el mateix tema adduint "respecte" a l'Estatut valencià... L'actitud del PP és d'una pocavergonya increïble! L'estat, a Europa, utilitza el nom d'espanyol, tot i que la Constitució diu castellà, que era com al començament era anomenada la llengua. Després el govern de l'estat va demanar expressament que s'utilitzàs el nom d'espanyol. Si l'estat pot utilitzar una denominació que no està recollida a la Constitució, no té cap sentit que s'oposin a la denominació de català i a la unitat adduint que l'estatut valencià diu valencià. Tot això forma part d'una demagògia barata que recorda els estils polítics de les repúbliques bananeres.

catius. Després, si no hi hagués hagut els resultats que hi va haver a les darreres eleccions estatals, no sabem què hagués pogut passar. Ara tornam a veure una pujada de la marea centralista que posa en qüestió els nostres drets lingüístics, culturals i nacionals.

—*El marc constitucional permet aquests avenços en la normalització? Li ho dic perquè sovint se sent dir que no es pot entrar en la llibertat de l'empresari a...*

—Això són bestieses com una casa. No es poden confondre l'àmbit estrictament personal amb el que són relacions professionals. Regular l'ús de la llengua dins el món de les empreses no és entrar en el món privat de l'individu. O és que una empresa no té regulacions? El món empresarial és ple de reglaments que afecten el funcionament de les empreses perquè si bé són de titularitat privada, la seva activitat és pública i, per tant, és això el que es regula. Amb la llengua també es pot regular.

—*Com avalua la políti-*

